

Osvětový a vzdělávací program
Holocaust a Organizace spojených národů

Poslední let **PETRA GINZE**

© Ilustrace Cony Godbey. Inspirováno tvorbou Petra GINZE

Studijní příručka

„Holocaust byl pro židovské děti a jejich rodiny obdobím hrůzy a nejistoty. Mnoho dětí, podobně jako Petr Ginz, však navzdory svému strachu čelilo nebezpečí statečně – tvořivostí a odolností. Řadě z nich ale byla stejně jako Petrovi upřena příležitost vyrůst v dospělé lidi. Nikdy se nedozvíme, čím by bývaly světu přispěly, kdyby přežily. Víme však, že je naší povinností si připomínat všechny oběti této tragédie a vzdávat jim hold. Nejlepším způsobem, jak uctít jejich památku, je neustále šířit univerzální ponaučení z holocaustu, aby budoucí generace takovou hrůzu již nikdy nezažily.“

Pan Ki-mun,
generální tajemník OSN

27. ledna 2012

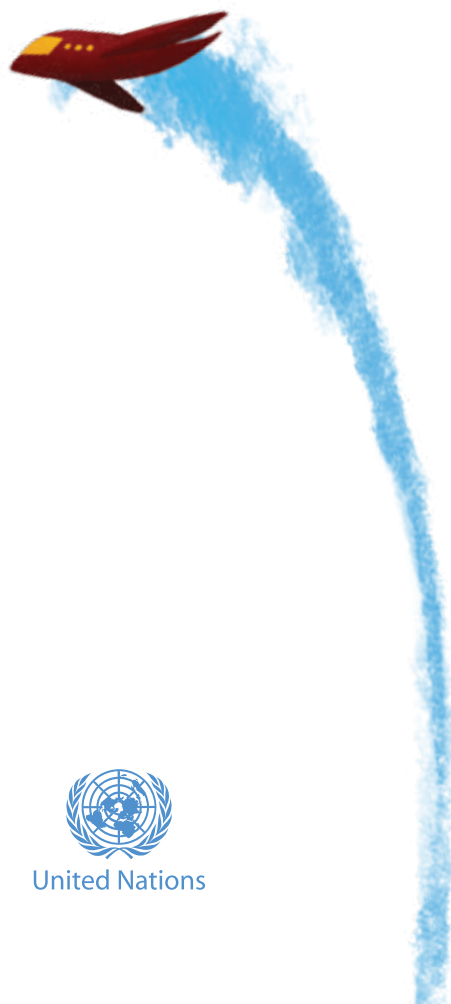
„Sémě tvořivé myšlenky nezahyne v blátě a kalu. I tam vypučí a rozloží svoje okvěti jako hvězda zářící ve tmách.“ *

Petr Ginz

* Chava Pressburgerová, *Deník mého bratra: Zápisky Petra Ginze z let 1941–1942*, Trigon, Praha 2004, str. 114.

Poslední let **PETRA GINZE**

STUDIJNÍ PŘÍRUČKA

United Nations

PODĚKOVÁNÍ

Poděkování patří lidem, kteří přispěli k realizaci tohoto projektu: Ziad Al-Kadri, Rachel Balansonová, Stephen Cypen, Matías Delfino, Sandy Dicksonová, Inbal Eshedová, Cory Godbey, Niv Goldberg, Cindy Hillová, Shulamit Imberová, Yehudit Inbarová, Jane Jacobsová, Dorit Novaková, Cara Pilsonová, Chava Pressburgerová, Yael Richlerová, Churchill Roberts, Rob Rozett, Yehudit Šendarová, Naama Shiloová, Shlomit Steinerová a Olga Yatskevichová.

Redakce: Kimberly Mannová

Autorka: Amanda Zolanová

Český překlad: Martina Stocker a Lucie Mikolajková

© Organizace spojených národů, 2012

Úryvky ze zápisků Petra Ginze, 1941–1942, copyright © Chava Pressburgerová, 2004

Původní výtvarné práce Petra Ginze reprodukovány s laskavým svolením Chavy Pressburgerové a Památníku obětí a hrdinů holocaustu Jad Vašem (www.yadvashem.org).

Ilustrace inspirované dílem Petra Ginze reprodukovány s laskavým svolením Cory Godbeyho (www.corygodbey.com).

Mapy přetištěny se svolením Amerického památníku a muzea holocaustu (United States Holocaust Memorial Museum, www.ushmm.com).

Fotografie zapůjčili: Chava Pressburgerová, CHRONOS-MEDIA GmbH/Německo, Česká tisková kancelář, Muzeum a středisko pro studium památky holocaustu a židovského odboje Jicchaka Katzenelsona („Ghetto Fighter's House“, Izrael), Americký památník a muzeum holocaustu a Památník obětí a hrdinů holocaustu Jad Vašem.

Česká verze této studijní příručky vznikla díky podpoře Informačního centra OSN v Praze, Evropského institutu odkazu šoa a Opony, o.p.s.

Autoři ilustrací (zleva doprava):

1. Petr Ginz (1928–1944): Plachetnice, 1942–1944, linořez na papíře, sbírka Muzea umění Jad Vašem, Jeruzalém; dar Oty Ginze, Haifa
2. Cory Godbey, ilustrace, inspirováno prací Petra Ginze
3. Petr Ginz (1928–1944): Bez názvu, 1942–1944, akvarel a tužka na papíře, sbírka Muzea umění Jad Vašem, Jeruzalém; dar Oty Ginze, Haifa
4. Petr Ginz (1928–1944): strana 7 z povídky „Ferdova dobrodružství“, 1940, sbírka Muzea umění Jad Vašem, Jeruzalém
5. Cory Godbey, ilustrace

Předmluva – Kijo Akasaka, zástupce generálního tajemníka OSN pro komunikaci a informace.....	6
Slovo Chavy Pressburgerové.....	7
1. kapitola: Za vteřinu kolem světa	9
Petrova představivost.....	11
2. kapitola: Ka-du přichází.....	13
3. kapitola: Hrdinové se postaví Ka-duovi.....	17
4. kapitola: Šílencův plán.....	19
Síla Petrovy představivosti.....	21
5. kapitola: Zničení netvora Ka-du.....	23
 PŘÍLOHA	
Děti a holocaust.....	25
Připomínka holocaustu.....	27
Slovník pojmů.....	28
Mapy.....	29
Všeobecná deklarace lidských práv: stručný přehled.....	29
Doporučená literatura.....	30

PŘEDMLUVA

KIJO AKASAKA, zástupce generálního tajemníka OSN
pro komunikaci a informace

Tato studijní příručka vznikla k uctění památky Petra Ginze, výjimečného židovského chlapce z Prahy, který zahynul během holocaustu.

Jeho příběh je poučením, jak důležité je postavit se nenávisti a předsudkům. Dozvíte se z něj více o holocaustu a o tom, jak je důležité si i dnes tyto události připomínat. A doufám, že v něm najdete i ponaučení pro svůj vlastní život a společenství, v němž žijete.

Petr byl jedním z milionu a půl nadějných a nevinných židovských dětí, které zahynuly během holocaustu. Do jeho života nemůžeme nahlédnout bez pocitu hlubokého smutku nad ztrátou tak jedinečného a nadaného chlapce. Nebál se vzdorovat nacistům, jak nejlépe dovedl – humorem, psaním a ilustrováním. Když byly židovské děti ve škole donuceny nosit

žlutou Davidovu hvězdu, která je odlišovala od árijských spolužáků, viděl je Petr jako „šerify“ a smysl pro humor mu pomáhal se s těmito okolnostmi vyrovnat. Čím více Petra poznáváme prostřednictvím jeho textů a kreseb, tím víc toužíme poznat dospělého muže, jímž se nikdy nestal.

Některé děti přežily holocaust v úkrytech, jiným se včas podařilo utéci do bezpečí. Mezi těmi, které přežily, byla řada sirotek nebo úplně osamělých dětí, které neměly nikoho, kdo by se o ně postaral a chránil je. Osud přeživších dětí je příkladem pro nás všechny. Dojímá nás jejich nezlomný duch a schopnost vybudovat si na troskách holocaustu nový život.

Tato studijní příručka slouží jako doprovodný materiál k filmu *Poslední let Petra Ginze*, který režírovali Sandy Dicksonová z Programu dokumentárního filmu na Wake Forest University a Churchill Roberts z Ústavu dokumentárního filmu na Floridské univerzitě. Dokument vychází především z deníkových zápisků Petra Ginze z let 1941–1942. Jsme zvláště vděční Petrově sestře Chavě Pressburgerové, jedné z dětí, jež přežily holocaust, že nám poskytla své osobní vzpomínky, fotografie a ukázky Petrovy tvorby.

Pootevřením okna do Petrova světa vás chceme motivovat k přemýšlení o všech dalších dětech, jejichž nadání a sny holocaust společně s nimi nenávratně zničil. Organizace spojených národů na tyto děti nezapomíná a zavazuje se i nadále usilovat o ochranu životů a práv dětí po celém světě.

KIJO AKASAKA

SLOVO KE STUDENTŮM

CHAVA PRESSBURGEROVÁ, dříve Eva Ginzová

Je pro mne velkou poctou, že se Organizace spojených národů rozhodla vydat tuto studijní příručku jako doprovodný materiál k dokumentárnímu filmu o mém zesnulém bratrovi Petru Ginzovi. Díky němu se mladí lidé po celém světě mohou dozvědět, jak zhoubné důsledky mívají predsudky a nenávisť.

Vzdělání je základem pro lepší budoucnost. Někdy však může být zneužito k šíření nenávisťi, vraždění a propagaci nelidských ideologií, jakou byl nacismus. Nacistický režim učil mladé lidi, že „nadřazená“ bílá evropská rasa (Árijci) musí dobýt celý svět a porobit si všechny „nižší“ rasy. Šířitelé této nenávislné ideologie vraždili lidi, o nichž byli přesvědčeni, že nemají právo žít – na prvním místě a především Židy.

Během holocaustu byl zavražděn milion a půl židovských dětí. Byl mezi nimi i Petr. Doufám, že se jeho příběh stane důležitým příkladem toho, jak velké ztráty tento příšerný, nelidský čin způsobil. Věřím, že pomůže podnítit u příštích generací potřebu šířit pravdu, nikoli lži, a že pro mladé lidi bude vybídnutím k tomu, aby neničili, nýbrž budovali, aby nevráždili, nýbrž vzájemně si pomáhali, aby nechovali v srdci nenávisť, nýbrž lásku.

Petr psal svůj deník v Praze v letech 1941 až 1942, tedy v době, kdy už bylo Československo pod německou okupací. Jeho zápisky však nijak neodrážejí pocity, které v něm nebezpečí hrozící naší rodině vyvolávalo. Početné knihy a ilustrace prozrazují hloubku jeho nadání a touhu po vědě. V roce 1942 byl Petr deportován do židovského ghetta a sběrného tábora v Terezíně, kde si poprvé uvědomil, jaké hrůzné věci se dějí. Navzdory tomu jsem přesvědčena, že jeho terezínské aktivity svědčí o jeho víře, že se jednoho dne vrátí do „skutečného života“ a bude moci něčím přispět světu.

To se mu však nemělo splnit: roku 1944, v pouhých šestnácti letech, byl Petr zavražděn v plynové komoře v Osvětimi. Sice se nám nevrátil, ale přesto svými výtvarnými a literárními pracemi významně přispěl světu. Projevil neuvěřitelnou odvahu, když se nebál otevřeně psát do podzemního časopisu *Vedem*, ačkoliv riskoval smrt, kdyby se na jeho vydávání přišlo. Jsem hrdá, že Petrův odkaz žije dál.

Deník, který si Petr psal ještě doma v Praze, se objevil záhadným způsobem šedesát let po napsání. Nalezl jej jistý český občan v domě, který koupil a jenž kdysi patřil jednomu z našich blízkých rodinných přátel. Není jasné, jak se tam deník ocitl. Sama jsem objevila ještě druhý deník, nebo spíše seznam úkolů, které si Petr předsevzal zvládnout nebo je i zvládl v Terezíně. Tyto deníky, stejně jako jeho ilustrace a knihy, patří k mým nejvzácnějším pokladům. Jsem velice ráda, že se s vámi o ně mohu prostřednictvím této studijní příručky a filmu podělit. Doufám, že i pro vás bude Petrův příběh příkladem, jenž vám pomůže měnit svět k lepšímu.

FERDOVA DOBRODRUŽSTVÍ

Petrova povídka „Ferdova dobrodružství“ pojednává o chlapci Ferdovi, který tráví s tatínkem den na venkově. Ferda spatří, jak k němu klesá balón, pokusí se ho zachytit, ale neudrží se. Dopadne tak tvrdě, že pod ním pukne země a Ferda se zřítí do jeskyně, kde objeví tajnou skrýš německých zbraní. Ferda ohlásí svůj nález českým úřadům a stane se hrdinou.

Petr Ginz (1928–1944);
stránky 4 a 5 z povídky „Ferdova
dobrodružství“, 1940; sbírka Muzea
umění Jad Vašem, Jeruzalém

viděli již z daleka cimbuří
starého hradu. O tomto hra-
du bylo moc pověstí. Ferda
chtěl již dávno navštívit to-
to místo. Za chvíli byli u
zříceniny.

arabizovali o svých záležitostech.
Najednou spatřili ve výši

balon. Balon klesal na lou-
ku. Už byla jeho lodka v křá-
vě. Ferda se chytil za okraj
lodky. V tom začal balon
stoupat. Ferda také. Najed-
nou: „bác!“ a zase ticho. Fer-
da spadl. Nic se mu nestá-
lo. Nebyl ještě v pokoe. Ale
co to? Země se probořila
a Ferda spadl do nějaké
chodby. Byly tam koleje.
Ferda se schoval za velikou
bednu, která stála vedle
nich. V tom uslyšel hřmát
Za chvíli přirachotil ma-

ZA VTEŘINU KOLEM SVĚTA

Petr Ginz se narodil roku 1928 v Praze, hlavním městě tehdejšího Československa. Jeho rodiče, Ota a Marie Ginzovi, se vzali v Praze o rok dříve. V roce 1930 se narodila Petrova sestra Eva. Petr Prahu miloval. Jak víme z Evina vyprávění, při procházkách ulicemi tohoto starobylého města oba „už jako děti vždy vnímali jeho kouzlo“.

Na počátku 30. let dvacátého století žilo v Praze asi 35 tisíc Židů. Když se v roce 1933 dostal v Německu k moci Adolf Hitler, uprchla sem i řada německých Židů. Množství dalších uprchlíků pak dorazilo do Prahy v roce 1938, když Hitler anektoval Rakousko a sudetské oblasti Československa. Počet židovského obyvatelstva v Praze tak vzrostl zhruba na 56 tisíc.

Petr pocházel ze „smíšené“ rodiny – jeho otec byl Žid a matka byla křesťanského původu, i když před svatbou konvertovala k judaismu. Protože měli Petr s Evou jednoho „árijského“ a jednoho židovského rodiče, považovali je nacisté za tzv. míšence prvního stupně, tedy napůl Židy.

Hitler a potažmo nacistický režim zastávali bludné přesvědčení, že Židé jsou nižší rasa, která je zodpovědná za všechny problémy v Německu i v Evropě, a že jsou pro biologicky nadřazené „Árijce“ hrozbou. Pojmy „Árijec“, „Žid“ a „Mischlinge“ (míšeneček) byly defino-

vány ve zvláštním prováděcím nařízení k tzv. norimberským zákonům. Ty byly přijaty německým parlamentem 15. září roku 1935 a staly se právní oporou pro diskriminaci Židů v Německu a později i v dalších zemích, které se ocitly v nacistickém područí. Platily tedy také v Praze. Druhý z těchto zákonů, nazvaný „zákon na ochranu německé krve a německé cti“, zapovídal sňatky mezi Židy a „Árijci“.¹ Jelikož však Petrovi rodiče byli již v té době svoji, bylo jeho židovskému otci zpočátku dovoleno se svou ženou zůstat.

Petrův otec ovládal několik jazyků a pracoval jako vedoucí exportního oddělení v pražské textilní firmě. Petrovi rodiče kladli velký důraz na vzdělání obou svých dětí. Po absolvování základní školy zapsali Petra do výběrové školy pro nadané děti, kam však chodil pouze rok, než nacisté obsadili Prahu. V blízkém okolí Petrova domova žila i řada jeho příbuzných a Petr s Evou je s rodiči často navštěvovali. Petrovo rané dětství v Praze bylo šťastné a jeho živá představitelost mu umožnila rozmanitými způsoby své pocity vyjadřovat.

¹ Dokumentační centrum holocaustu, Památník obětí a hrdinů holocaustu Jad Vašem (<http://www.yadvashem.org>).

Eva, Petr a Marie Ginzovi v Praze

Eva a Petr Ginzovi, 1934

© Sbirka fotoarchivu Jad Vašem

Rodina Ginzových

© Soukromý archiv Chavý Pressburgerové

Svatební fotografie Marie a Oty Ginzových, 8. března 1927

OTÁZKY

1. Co víme o Petrovi? Co byste se o něm ještě chtěli dozvědět?
2. V Petrově povídce „Ferdova dobrodružství“ objeví chlapec ukryté německé zbraně, nahlásí jejich nález a stane se hrdinou. Co vypovídá tento příběh o Petrových názorech na tehdejší události?
3. Proč nacistický režim Petra a jeho sestru Evu diskriminoval?

ÚKOLY

1. Zjistěte, kde se v Evropě před druhou světovou válkou nacházely významné židovské komunity.
2. Napište krátký referát o židovských kulturních tradicích. Zmíňte se o židovských pokrmech, svátcích a svatostáncích.
3. Porovnejte mapu 1 (Evropa v r. 1933) s mapou 2 (Územní zisky Německa před válkou, 1939) v příloze. Co se událo v evropských zemích mezi lety 1933 a 1939? Zjistěte, jak tyto události ovlivnily život Židů v těchto zemích.

DŮLEŽITÁ DATA

8. března 1927
sňatek Oty a Marie Ginzových

1. února 1928
v Praze se narodil Petr Ginz

21. února 1930
narodila se Petrova sestra Eva

PETROVA PŘEDSTAVIVOST

Petr měl nesmírně tvořivou mysl a dobrodružného ducha. „Jeho nejoblíbenějšími předměty byly vždy přírodní vědy, ale moc rád také kreslil. Všude s sebou nosil blok a tužky,“ říká Petrova sestra Eva.

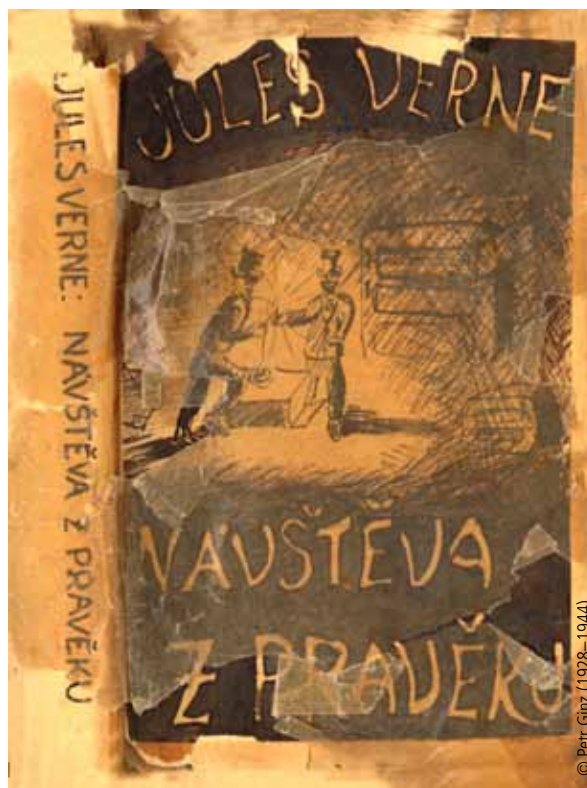
Na Petra také velice zapůsobily spisy francouzského autora Julese Verna, kterého lze považovat za průkopníka v žánru vědeckofantastické literatury. Verne psal o létání, cestování do vesmíru a podmořských plavbách dávno předtím, než se všechno stalo skutečností. „Petr četl spoustu knih, ale jako malý chlapec měl nejraději Julese Verna,“ říká Eva. „Myslím, že od něj četl úplně všechno. Verne je například autorem románu *Cesta kolem světa za osmdesát dní*. Petr po jeho vzoru napsal příběh *Za vteřinu kolem světa*.“

Mezi osmým a čtrnáctým rokem svého života napsal Petr ještě čtyři další romány: *Z Prahy do Číny*, *Altajský mudrc*, *Cesta do středu Země* a *Návštěva z pravěku*.² Na počátku posledního příběhu, který pojednává o netvorovi jménem Ka-du, Petr tvrdí, že se jedná o román Julese Verna, který sám objevil a přeložil do češtiny. Ve skutečnosti celou knihu napsal sám.

Soukromý archiv Chavy Pressburgerové

Obálka románu *Návštěva z pravěku*, soukromý archiv Chavy Pressburgerové

OTÁZKY

1. V čem podle vás měla dobrodružství, plavby či létání pro Petra takovou přitažlivost?
2. Proč si myslíte, že se Petr rozhodl představit svůj román *Návštěva z pravěku* čtenářům, jako by jej napsal Jules Verne?
3. Čím se Petr mohl v dospělosti vzhledem ke svým zájmům a vlastnostem stát?

ÚKOLY

1. Zjistěte, jaké knihy Jules Verne napsal. Debatujte o tom, proč si myslíte, že se Petrovi líbily.
2. Ve filmu se dozvíme, že byl po Petrovi pojmenován asteroid 50413. Najděte si informace o tomto asteroidu a zjistěte, proč byl pojmenován 50413 Petrginz.
3. Přečtěte si Petrův citát na vnitřní předšádce této studijní příručky. Napište, co jím podle vás chtěl říci a jak ho tato myšlenka ovlivnila.

² Chava Pressburgerová, *Deník mého bratra: Zápisky Petra Ginze z let 1941-1942*, Trigon, Praha 2004, str. 18.

Petr Ginz (1928–1944); ilustrace z románu *Návštěva z pravěku*,
soukromý archiv Chavy Pressburgerové

KA-DU PŘICHÁZÍ

Nacistická vojska obsadila 15. března roku 1939 Prahu. Celou západní polovinu Československa, kam patřila i Praha, prohlásili nacisté za Protektorát Čechy a Morava (viz mapa 2 v příloze). Toto území se tedy stalo součástí Velkoněmecké říše a 92 tisíc příslušníků židovské komunity podléhalo moci nacistických úřadů. Na východě se od někdejšího Československa odtrhlo Slovensko a vytvořilo samostatný stát. Ihned po zahájení okupace zavedli nacisté omezení pro židovské obyvatelstvo. V červnu bylo vydáno nařízení, podle něž se Židům zapovídala téměř veškerá výdělečná činnost a byla zabavena většina židovského majetku. Když v roce 1939 vypukla válka, začalo propouštění Židů ze zaměstnání, Židé nesměli nakupovat v obchodech a měli omezenou svobodu pohybu. V listopadu už nesměli volně cestovat hromadnou dopravou a židovské děti byly vyloučeny ze škol.

V září roku 1941 dostala Židovská náboženská obec v Praze nařizeno provést sčítání židovského obyvatelstva v Protektorátu Čechy a Morava. Židé od této chvíle museli nosit žlutou hvězdu a žít odděleně od ostatních obyvatel. Devatenáctého září 1941 začal Petr psát svůj deník a hned v prvním záznamu popsal a nakreslil odznak ve tvaru žluté hvězdy, který byli Židé donuceni nosit (viz obrázek). Nacisté zakotvili restrikce pro Židy do právního řádu a díky žluté hvězdě mohli židovské obyvatele snadno identifikovat.

Židé se také museli začít registrovat do transportů. Petrova rodina obdržela předvolání k registraci 26. října 1941.³ Většina židovských obyvatel Prahy, mezi něž patřili i Petr a jeho rodina, byla poslána do Terezína. Transporty z Prahy do Terezína začaly v listopadu roku 1941. Terezín bylo malé pevnostní město na severozápadě Československa, z něhož se stalo ghetto a tranzitní tábor pro Židy z Čech a Moravy, transportováni sem byli i někteří starší, bohatí či významní němečtí Židé a několik tisíc Židů z Nizozemska a Dánska. Využití Terezína jako tranzitního tábora na cestě do Osvětimi a dalších vyhlazovacích táborů na Východě navrhl nacistický důstojník Reinhard Heydrich (viz mapa 3 v příloze).⁴

Reinhard Heydrich byl zastupujícím říšským protektorem Protektorátu Čechy a Morava a rovněž generál policie, šéf Hlavního úřadu říšské bezpečnosti (RSHA) a Bezpečnostní služby (SD). Heydrich byl hlavním organizátorem konference ve Wannsee, která se konala 20. ledna 1942 ve vile ve Wannsee poblíž Berlína a kde se nacističtí představitelé dohodli na tzv. „konečném řešení“ židovské otázky – plánu vyvraždit všechny evropské Židy, kterých bylo podle nacistické definice jedenáct milionů. Realizace tohoto plánu vedla k systematickému vyvraždění šesti milionů Židů během druhé světové války – činu, který je dnes známý jako holocaust. Nacisté se však zaměřovali i na jiné oběti, ať už z ideologických, rasových či politických důvodů (patřili mezi ně například Romové a Sintové). Vyvraždili tak další desítky tisíc nevinných lidí.

Nacisté přijíždějí do Prahy, březen 1939

³ Chava Pressburgerová, *Deník mého bratra: Zápisky Petra Ginze z let 1941–1942*, Trigon, Praha 2004.

⁴ Dokumentační centrum holocaustu, Památník obětí a hrdinů holocaustu Jad Vašem (<http://www.yadvashem.org>).

© Muzeum a středisko pro studium památek holocaustu a židovského odboje Jicchaka Katzenelsova („Ghetto fighter's House“, Izrael)

Příslušníci židovského odboje v lese v Československu, 1944

Reinhard Heydrich byl neblaze proslulý svou krutostí a brutalitou, která mu vysloužila přezdívku „pražský řezník“. Dne sedmadvacátého května 1942 zasáhl jeho automobil granát hozený příslušníky českého odboje a 4. června 1942 Heydrich následkům zranění podleh. Atentát na Heydricha je pravděpodobně nejznámějším projevem českého protinacistického odboje. Vzdorovat nacistickému režimu bylo velmi nebezpečné a často nemožné. Když se však Židé i někteří nežidovští občané dozvěděli o nacistických plánech, rozhodla se řada z nich zapojit do odboje navzdory tomu, jak velké nebezpečí to pro ně představovalo. Odboj často organizovaly podzemní skupiny a měl řadu forem: pašování zboží, ozbrojené vzpoury, ukrývání se v lesích a na dalších místech či organizování kulturních akcí. Odvetou za atentát na Heydricha vyhladili nacisté obec Lidice, kde údajně žilo několik příslušníků odboje. Zavraždili všechny muže, ženy deportovali do koncentračního tábora Ravensbrück a děti do vyhlazovacího tábora v Chelmnu.⁵

⁵ Dokumentační centrum holocaustu, Památník obětí a hrdinů holocaustu Jad Vašem (<http://www.yadvashem.org>).

OTÁZKY

1. Ka-du je netvor, který si chce v Petrově románu *Návštěva z pravěku* podrobit africký kontinent. Koho představuje Ka-du v Petrově životě?
2. Prohlédněte si fotografii na straně 13. Jak na ní a ve filmu reagují Češi na příjezd nacistických vojsk do Prahy?
3. Přečtete si báseň na protější stránce. Co nám Petr říká o životě Židů v nacistickém režimu?

ÚKOLY

1. Zamyslete se nad omezeními, která platila pro Petrovu rodinu a všechny Židy žijící v Praze. Uveďte příklady diskriminace, kterou zažívali.
2. Zjistěte, jaká nebezpečí hrozila lidem, kteří pomáhali zachránit Židy.
3. Zjistěte, jakým způsobem Židé projevovali odpor vůči nacistům. Debatujte o tom, jak se jim to podařilo.

DŮLEŽITÁ DATA

15. března 1939
nacistická vojska
obsazují Prahu

1. září 1939
Německo vtrhlo
do Polska;
v Evropě začíná
druhá světová
válka

19. září 1941
první zápis
v Petrově dení-
ku: Židé musí
nosit žlutou
hvězdu

16. října 1941
začínají trans-
porty z Prahy
do ghetta
v Lodži

26. října 1941
Petrova rodina
se musí
registrovat
k transportu

listopad 1941
začínají
transporty do
Terezína

20. ledna 1942
konference
ve Wannsee

1. února 1942
Petrovy
14. narozeniny
– je způsobilý
k transportu

27. května 1942
atentát
na Heydricha

13. června 1942
vyhlazení Lidic

Báseň Petra Ginze

(výňatky)

Dnes je jasno už všem lidem,
kdo je arijcem, kdo Židem,
neboť Žida poznáš vezdy
podle černožluté hvězdy.

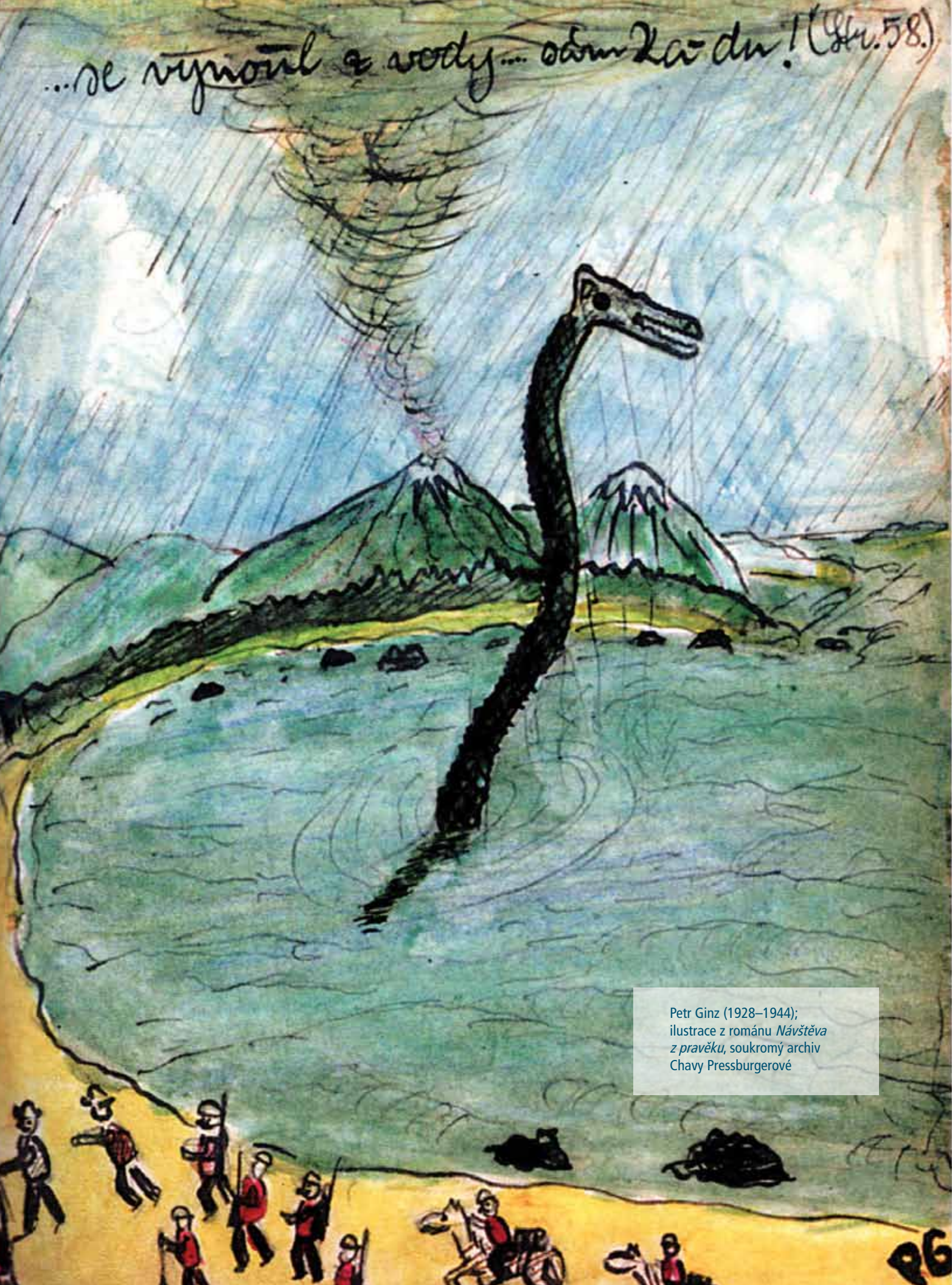
Vždy po osmé hodině
věnovat se rodině,
dělat jak pomocný dělník,
neposlouchat ani Mělník,
nesmí si pejska dovolit
ani se nechat oholit.
A Židovka dřív bohatá
nesmí mít ani kořata,
musí učit doma děti,
nakupovat od tří do pěti.

A Žid jakkoliv mazaný
má v bance účet vázaný,
zanechal nepěkné zvyky,
s arijci nepěstuje styky.

Směl mít jen jeden jako druhý
batoh, kufr a popruhy.
Teď přestala i tato práva,
ale Žid, ten jistě nenadává.
Ten na předpisy hledí jen
a je se vším vždy spokojen.⁶

⁶ Chava Pressburgerová, *Deník mého bratra: Zápisky Petra Ginze z let 1941–1942*, Trigon, Praha 2004, str. 60–62.

...se vynořil z vody... sám Ka-č-ka! (Gln. 58.)

Petr Ginz (1928–1944);
ilustrace z románu *Návštěva
z pravěku*, soukromý archiv
Chavy Pressburgerové

HRDINOVÉ SE POSTAVÍ KA-DUOVI

Uzavřené části měst, v nichž byli Židé nuceni žít odděleně od ostatních obyvatel, se nazývaly „ghetta“. Když nacisté začali realizovat své „konečné řešení“, uzavření Židů v ghettech jim usnadnilo jejich deportaci. Židé byli přepravováni v nákladních autech, na lodích nebo dokonce pěšky, avšak nejčastěji ve vlcích. Byli odvázeni do koncentračních, pracovních a vyhlazovacích táborů ve východní Evropě. Nacisté využívali k přepravě Židů hustou síť evropských železnic – nejčastěji byli převáženi v přeplněných dobytčích vagoncích. Vagony byly zvenčí uzamčeny a deportovaní Židé museli uvnitř vydržet celé dny bez vody i jídla, dokud nedorazili na místo určení. Transporty byly velmi dobře organizované a vyžadovaly rozsáhlou koordinaci řady orgánů – nacistických bezpečnostních jednotek, ministerstva dopravy, místních správních orgánů a železničních úřadů. Nacisté se snažili vydávat transporty za program „přesídlování“ židovského obyvatelstva za prací na východě Evropy. Ve skutečnosti byla většina těchto lidí poslána na smrt.⁷

Pronásledování, deportací a vraždění ze strany nacistického režimu čelili také Romové

Židé nastupují do deportačního vlaku v polském Chelmně

Petr si po příjezdu do Terezína napsal zápis o dni, kdy s transportem odjel z Prahy. Dvaadvacátého října 1942 pracoval v opravně psacích strojů, když se dozvěděl, že jeho jméno je na seznamu osob určených k transportu do Terezína a musí ještě téhož večera odjet. Vzpomínal na to, jak mu vedoucí dílny zprávu sdělil a jak se on sám se všemi rozloučil pro případ, že už je nikdy neuvidí. Poté šel domů a cestou se snažil ještě naposled zachytit co nejvíc hluku z ulice, který teď jistě dlouho neuslyší. Schoval si žlutou hvězdu, aby nikdo nepoznal, že v jejich domě ještě bydlí Židé. Petrova rodina se nemusela odstěhovat, protože byt byl hlášen na jeho matku. Petr dostal příkaz přichystat si věci, které si s sebou chce vzít. Sbalil si zásoby papíru, linoleum a nožičky na jeho řezání, nedokončený román *Altajský mudrc* a vodové barvy. Napsal, že se o tyto věci báá víc než o všechno ostatní. Pak popsal rozloučení s otcem, který ho několikrát políbil, a s tetičkou Naďou, která mu dala poslední políbení. Pak odevzdal zavazadla v naději, že je snad ještě někdy uvidí.

OTÁZKY

1. V příběhu o netvorovi Ka-du si Petr představuje, že se lidem podaří obľudu přemoci. Co se tou dobou ve skutečnosti v Evropě dělo?
2. Proč se Petr pozastavuje nad skutečností, že do transportů byli zařazeni i staří lidé jako jeho babička?
3. Jak Petr reagoval na zprávu, že musí odjet s transportem? Proč nemusel odjet, dokud nedosáhl čtrnácti let?

ÚKOLY

1. Prohlédněte si obálku této studijní příručky. Rozeberte příslušné motivy na základě toho, co už jste se o Petrovi dozvěděli, a pak vytvořte vlastní návrh obálky.
2. Nacisté vyžadovali, aby Židé během holocaustu žili v uzavřených částech měst zvaných „ghetta“. Zjistěte, jak se v takových ghettech žilo.
3. Prohlédněte si mapu 3 v příloze týkající se deportací. Z kterých zemí byli Židé deportováni?

„Mančinko, nelekej se, jsem v transportě. Maminka byla z toho hned celá pryč, začala plakat, nevěděla honem, co má dělat. Já jsem ji utěšoval.“⁸

DŮLEŽITÁ DATA

9. července 1942
Petrova babička
deportována do Terezína

22. října 1942
Petr se dozvěděl,
že musí do transportu

⁷ Dokumentační centrum holocaustu, Památník obětí a hrdinů holocaustu Jad Vašem (<http://www.yadvashem.org>).

⁸ Chava Pressburgerová, *Deník mého bratra: Zápisky Petra Ginze z let 1941–1942*, Trigon, Praha 2004, str. 27.

Petr Ginz (1928–1944), Kasárna v ghettu, 1944, akvarel na papíře, sbírka Muzea umění Jad Vašem, Jeruzalém; dar Oty Ginze, Haifa

ŠILENCŮV PLÁN

Ghetto a tranzitní tábor Terezín se nacházely zhruba 50 kilometrů severně od Prahy. Od třináctého listopadu 1941, kdy sem dorazil první transport z Prahy, až do osvobození Terezína v květnu 1945 tudy prošlo asi 140 tisíc Židů. Petr byl transportován do Terezína 22. října 1942 a strávil zde dva roky. Navzdory obrovskému přelidnění, všudypřítomným nemocem, hladu a strachu z transportů probíhal v Terezíně čilý kulturní život. Mezi jeho obyvateli se ocitla řada známých Židů, byli zde umělci, spisovatelé, hudebníci, herci i vědci, kteří se účastnili podzemních kulturních aktivit. Terezín řídili nacisté, střežili jej příslušníci české policie a vnitřní záležitosti spravovala židovská samospráva nazvaná „Rada starších“. Děti žily v samostatných ubytovnách, kde byly tajně vzdělávány. Jednalo se o iniciativu Rady starších, která chtěla do jejich životů vnést trochu normálnosti. Třináctého června roku 1944 navštívila Terezín delegace Mezinárodního výboru Červeného kříže, aby prošetřila místní podmínky. Nacisté však dočasně zavedli některá zlepšení, například založili kavárnu či vysadili květinové záhony, a podařilo se jim tak delegaci oklamat.⁹

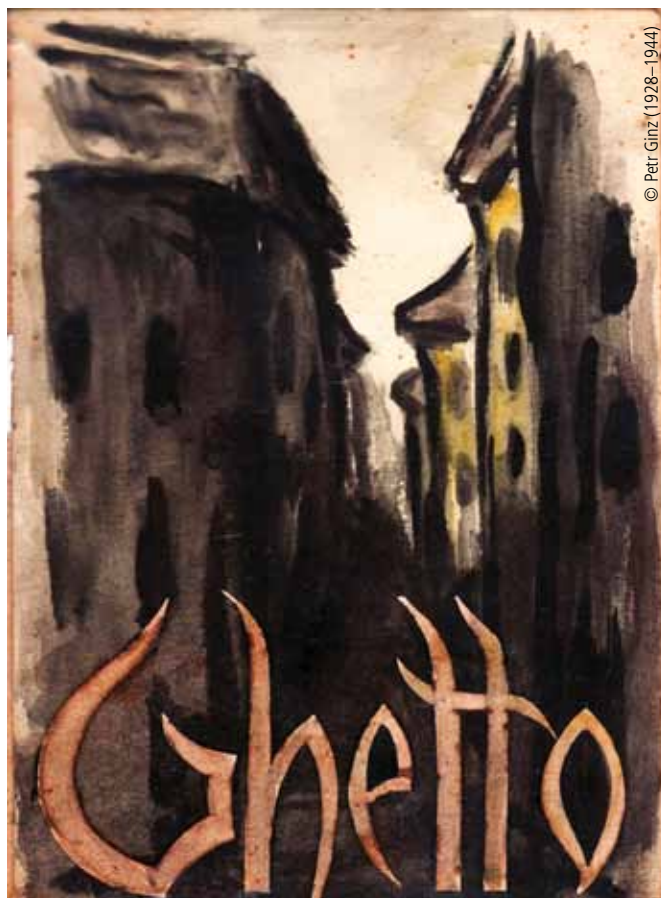
Petr byl ubytován v Domově č. 1 (blok L417), kde spolu s dalšími chlapci vydával od prosince 1942 do září 1944 podzemní týdeník nazvaný *Vedem*. Petr byl šéfredaktorem a častým přispěvatelem tohoto časopisu. Zadával ostatním psaní článků, popoháněl autory, kteří se s psaním zpozdili, a nebylo-li pro některé číslo dost materiálu, psal články sám pod pseudonymem. Díky svým schopnostem byl velmi oblíben a respektován. Časopis *Vedem* uveřejňoval komentáře, výtvarné práce, básně, zamyšlení nad minulostí i budoucností, výroky týdne, portréty osobností a zprávy z Terezína. Příspěvky se vyznačovaly neobyčejnou kvalitou, byly plné humoru a věrně odrážely city chlapců – přátelství, smutek i pocit bezmoci nad situací, ale i naději na zlepšení. Když se však Petr přiblížil šestnáctému roku svého života, kdy už měl být považován za dospělého, pohubl a zmocnily se ho obavy.

Sbírku časopisů *Vedem* převezl po válce z Terezína do Prahy jediný chlapec ze skupiny, který zůstal v Terezíně po celou válku – Zdeněk Taussig. Časopisy ukrýl v kovářské dílně v Terezíně, kde pracoval jeho otec. Úplná dochovaná sbírka časopisů *Vedem*, která zahrnuje 800 původních stran, je nyní uložena v Terezínském památníku.¹⁰ Zachovalo se také zhruba dvě stě Petrových kreseb a maleb – většina z nich pochází z let strávených v Terezíně. Dnes jsou součástí sbírky Památníku obětí a hrdinů holocaustu Jad Vašem v Jeruzalémě.

Ghetto, 1942–1944;
soukromý archiv
Chavy Pressburgerové

Pouliční scéna z nacistického propagandistického filmu.
Terezín, Československo, 1944

⁹ Dokumentační centrum holocaustu, Památník obětí a hrdinů holocaustu Jad Vašem (<http://www.yadvashem.org>).

¹⁰ Marie Rút Křížková, Kurt Jiří Kotouč, Zdeněk Ornest (vyd.), *Je můj vlastní hradba ghetto? Básně, próza a kresby terezínských dětí*, Aventinum, Praha 1995, str. 59, 62, 64.

„Již skoro rok dřepím v šeredné dřě
místo tvých krás jen pár ulic mám.
Jak v kleci zajaté divé zvíře.
Praho, kamenná pohádka, vzpomínám!“

Petr Ginz, *Vedem*¹¹

Petr byl jedním z mála chlapců v Domově č. 1, jehož rodina stále ještě žila v protektorátu, a často dostával od rodičů balíčky s jídlem a dalšími věcmi, o něž se ochotně dělil s ostatními. Psal rodičům a sestře Evě dopisy, v nichž popisoval Terezín a svůj život zde a prosil o věci, které si přál poslat, například knihu o sociologii nebo kapky na kašel pro babičku. Petrova babička přijela do Terezína o několik měsíců dříve než on a Petr ji až do její smrti v roce 1943 každý večer navštěvoval. Když Petrova sestra Eva dosáhla čtrnácti let, byla také poslána do Terezína. Dorazila sem 24. června roku 1944 a tři dny strávila zavřená na ubytovně. Petr každý večer chodil k oknu ubytovny a nosil jí jídlo. V Terezíně už byl také jejich strýc Emil a jeho děti Pavel a Hana. Petr a jeho bratranec Pavel byli 28. září 1944 transportováni do Osvětimi. Pavel nakonec zahynul v koncentračním táboře v Dachau a Petr byl zavražděn v Osvětimi krátce po svém příjezdu. Do Osvětimi byl transportován i strýc Emil, který už se také nikdy nevrátil. Petrův otec Ota Ginz byl poslán do Terezína 10. února 1945. Eva, Ota i Hana Ginzovi válku přežili.

V Terezíně zahynulo asi 30 tisíc lidí. Přibližně 88 tisíc lidí bylo deportováno z Terezína do vyhlazovacích táborů – z nich přežily pouhé tři tisíce. Dalších 19 tisíc přeživších zůstalo v Terezíně nebo bylo převezeno do Švédska a Švýcarska. Z 15 tisíc dětí, které prošly Terezínem, jich přežilo jen asi 150.¹²

„Pláč se ozýval ze všech stran. Běžely jsme honem a donesly klukům každému ještě dva krajíce, aby neměli hlad. Protlačila jsem se zástupem, podlezla provaz, který odděloval dav od kasáren, a podala Petrovi chleba oknem. Měla jsem ještě čas mu podat skrz mříže ruku a již mne ghetťouš odehnal. Ještě že to tak dopadlo. Teď jsou chlapci pryč a zbyly nám po nich jen prázdné postele.“

Eva Ginzová¹³

Pražské střechy a věže, 1942–1944, akvarel a tuš na papíře, ze sbírky Muzea umění Jad Vašem, Jeruzalém; dar Oty Ginze, Haifa

OTÁZKY

1. Jak se nacistům podařilo oklamat delegaci Červeného kříže v Terezíně?
2. Petr v Terezíně napsal, že každý člověk i každá organizace má dvě tváře. Co tím podle vás chtěl říci?
3. Jak se Petr po roce stráveném v Terezíně změnil a proč?

ÚKOLY

1. Napište báseň nebo krátkou povídku o Petrovi či o životě dětí v Terezíně.
2. Prohlédněte si na internetu časopis *Vedem*. Najděte jeden nebo dva články, které ukazují odvahu chlapců a jejich vzdor proti nacistům.
3. Prohlédněte si mapku Terezína v příloze (mapa 4). Zjistěte, k čemu sloužila Malá pevnost.

¹¹ Petr Ginz, Vzpomínka na Prahu, in: Chava Pressburgerová, *Deník mého bratra: Zápisky Petra Ginze z let 1941–1942*, Trigon, Praha 2004, str. 21.

¹² Dokumentační centrum holocaustu, Památník obětí a hrdinů holocaustu Jad Vašem (<http://www.yadvashem.org>).

¹³ Transport Petra a Pavla do Osvětimi, z deníku Evy Ginzové, přetištěno z: Chava Pressburgerová, *Deník mého bratra: Zápisky Petra Ginze z let 1941–1942*, Trigon, Praha 2004, str. 111.

DŮLEŽITÁ DATA

22. října 1942
Petr transportován
do Terezína

18. prosince 1942
uveřejněno první
číslo časopisu
Vedem

květen 1944
Eva Ginzová
transportována
do Terezína

23. června 1944
návštěva
delegace
Červeného kříže
v Terezíně

28. září 1944
Petr transportován
do Osvětimi

10. února 1945
Ota Ginz
přijel
do Terezína

duben 1945
spojenci postupují; nacisté
transportují vězně z Osvětimi
a dalších táborů do Terezína

SÍLA PETROVY PŘEDSTAVIVOSTI

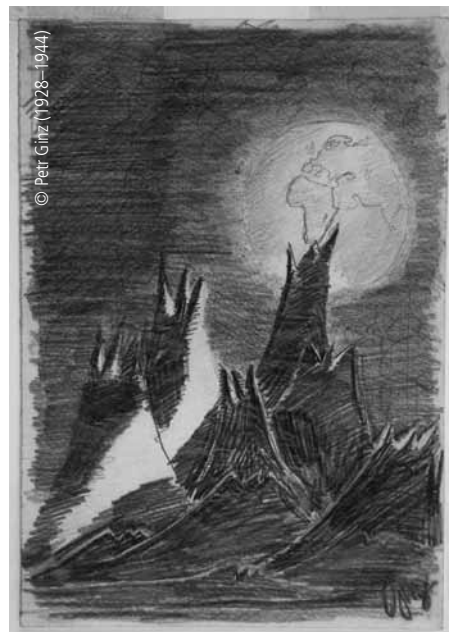
Petrova živá fantazie pracovala až do jeho posledních dní v Osvětimi, což dokazují i jeho výtvarná a literární díla. Jehudit Šendarová, kurátorka z památníku Jad Vašem, vysvětluje ve filmu Poslední let Petra Ginze, jakou tvůrčí sílu měl navzdory obřím, s nimiž se každodenně setkával v ghettu, kde žil v odloučení od rodiny. „Potřeba tvořit je v některých jedincích zakořeněna tak hluboko, že je neopouští ani za takových životních podmínek, jaké panovaly v Terezíně. To platilo jistě i o Petrovi.”

Petr se díky své představivosti dokázal v duchu přenést na nejrůznější místa a vidět věci, které jiní neviděli. Například v Terezíně vytvořil kresbu měsíční krajiny dávno před prvním letem člověka na Měsíc. Petrovy kresby byly na tehdejší dobu radikální. Tenkrát ještě neexistovaly fotografie povrchu Měsíce, které později pořídili astronauti. Petr přemýšlel o vesmíru v době, kdy žil jako vězeň pod ustavičným terorem v místě, kde se musel tolika věcí vzdát: to je důkaz, že o fantazii člověka nikdo připravit nemůže.

Náměstí v ghettu Terezín, 1944; akvarel a tužka na papíře; sbírka Muzea umění Jad Vašem, Jeruzalém; dar Oty Ginze, Haifa

Měsíční krajina, 1942–1944; tužka na papíře; sbírka Muzea umění Jad Vašem, Jeruzalém; dar Oty Ginze, Haifa

Během dvou let strávených v Terezíně namaloval Petr řadu obrazů okolního světa a vytvořil si vlastní styl. Spočíval ve zvláštním využívání barev a světla a vyjadřoval jeho tehdejší vnímání světa. Dvěma příklady jsou Petrovy kresby „Ghetto” a „Náměstí v ghettu Terezín”. Jak vysvětluje Jehudit Šendarová, holocaust je často vnímán jako něco jednoznačného a černobílého, ale skutečnost byla jiná. Všední život pokračoval i přes perzekuce a vraždění. Navzdory známému úsloví, že v ghettu motýli nežijí, v Terezíně létali motýli a kvetly tam květiny. A zároveň byli lidé každé úterý shromažďováni do transportů a odváženi na smrt.

Fantazie a tvůrčí síla se pro Petra rovněž staly prostředkem odporu proti nacistům, když vyjadřoval své myšlenky v článcích uveřejněných v časopisu *Vedem*. Ve svých příbězích a ilustracích projevuje odhodlání zachovat si svobodnou vůli a nezávislost a nepodlehnout nacistům. Na titulní straně časopisu *Vedem*, která je zde vyobrazena a jejímž autorem je Petr, nese každá ze tří dělových koulí jiný název: „vtip”, „satira” a „smích”.

OTÁZKY

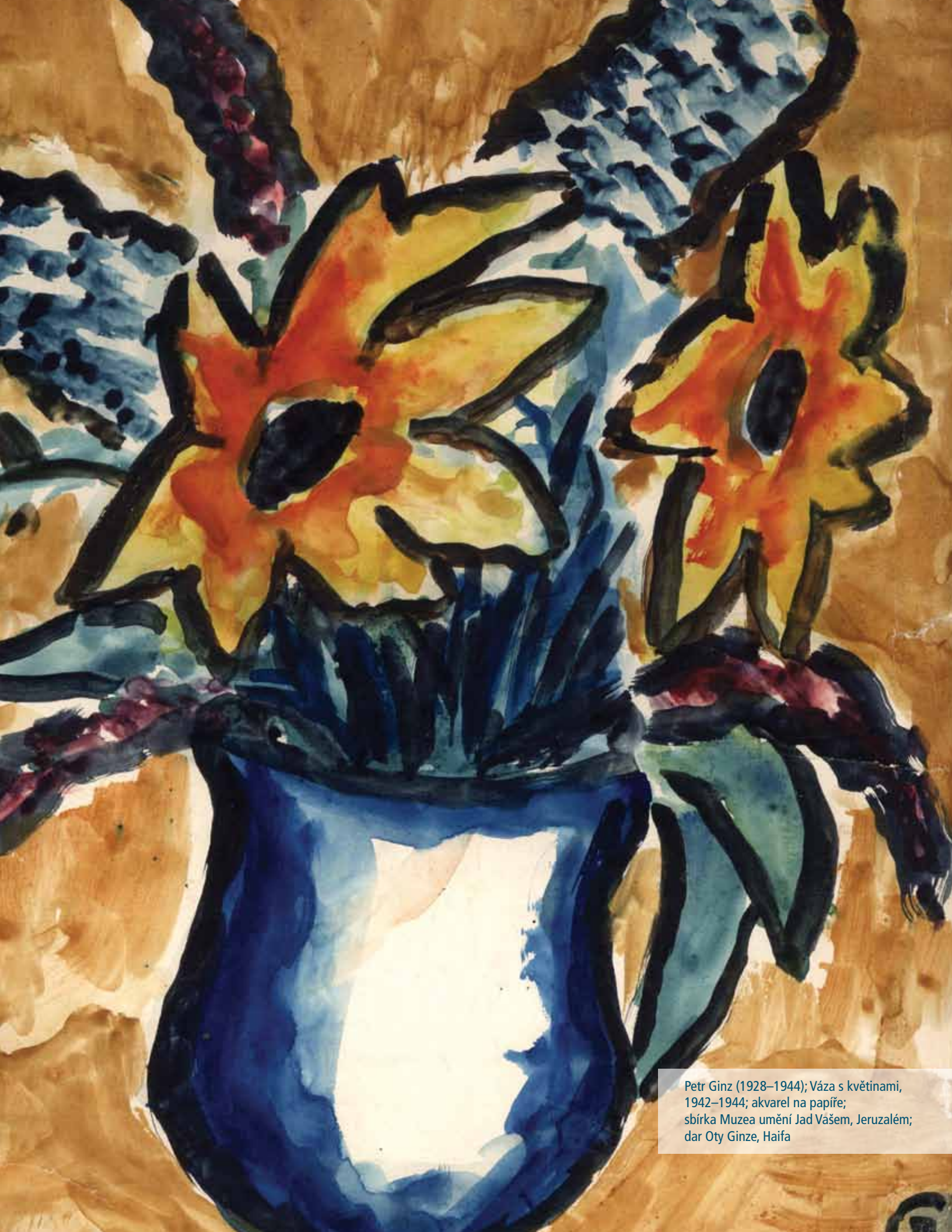
1. Proč se podle vás Petr v době svého věznění v Terezíně rozhodl nakreslit povrch Měsíce?
2. Proč kreslil Petr ghetto jako temné místo nahánějící hrůzu a zároveň jako místo plné světla a barev?
3. Vysvětlete symbolický význam Petrovy kresby děla a dělových koulí na titulní straně časopisu *Vedem*.

ÚKOLY

1. Děti vězněné v Terezíně vytvořily řadu kreseb. Najděte příklad dalších uměleckých prací, jejichž autory jsou děti, a debatujte o nich.
2. Zjistěte další informace o životě dětí v Terezíně. Vysvětlete, jakým způsobem mohla jejich aktivita ovlivnit Petrovu uměleckou a literární činnost.
3. „Motýli tady nežijí – v ghettu” je známý citát o Terezíně, který pochází z básně českého židovského básníka Pavla Friedmana. Najděte a přečtěte si jeho báseň Motýl a diskutujte o ní.

Vedem, 1942–1944, akvarel a tužka na papíře; sbírka Muzea umění Jad Vašem, Jeruzalém; dar Oty Ginze, Haifa

Petr Ginz (1928–1944); Váza s květinami,
1942–1944; akvarel na papíře;
sbírka Muzea umění Jad Vašem, Jeruzalém;
dar Oty Ginze, Haifa

ZNIČENÍ NETVORA KA-DU

Přeživší židovské děti a mladí lidé
v době osvobození, Buchenwald,
Německo, duben 1945

Dne 3. května 1945 předali nacisté Terezín Červenému kříži a 8. května byl osvobozen Rudou armádou.¹⁴ Dne 14. května 1945 odešli Ota a Eva Ginzovi z Terezína a vrátili se domů do Prahy. Spojenci porazili nacisty a jejich kolaboranty a válka v Evropě skončila. Eva spolu s rodiči čekala a doufala, že se Petr vrátí domů do Prahy. Slíbila si, že do svého terezínského deníku zapíše datum Petrova návratu. Petr se však nikdy nevrátil. Zhruba o deset let později se jejich matka od někoho, kdo odjel z Terezína ve stejném transportu jako Petr, dozvěděla, že vězni prošli hned po příjezdu do Osvětimi selekcí a byli rozděleni do skupin. Petrova skupina byla poslána přímo do plynové komory.¹⁵

Čelní světoví představitelé, kteří spojili síly k ukončení druhé světové války, pocítovali po hrůzách holocaustu naléhavou potřebu najít cestu, jak zajistit spolupráci států, zamezit dalším válkám a zlepšit životní podmínky lidí na celém světě. Uvědomovali si, že to je možné, jedině když se všechny národy zavážou ke spolupráci a podpoře v rámci celosvětové organizace. Tak se zrodila Organizace spojených národů (OSN) s cílem zajistit celosvětový mír, sociální pokrok a lidská práva pro všechny. Organizace vznikla 24. října 1945 a měla 51 zakládajících členských států. Dnes je členem OSN 193 zemí usilujících o zlepšování kvality života lidí na celém světě.

Důležitý krok, jak zabránit masovému násilí, učinila Organizace spojených národů 9. prosince 1948, kdy přijala Úmluvu o zabránění a trestání zločinu genocidia, která prohlašuje genocidu za zločin podle mezinárodního práva. Genocidu, která je definována jako čin spáchaný v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou národnost, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu, představoval i holocaust. Nacisté byli za své činy souzeni v rámci Norimberských procesů, které se konaly v Německu po skončení druhé světové války. V tehdejší době neexistoval stálý mezinárodní trestní soud, k němuž by kdokoli mohl být povolán k odpovědnosti za své činy. Dnes však takový soud existuje. V červenci 2002 byl zřízen Mezinárodní trestní soud v nizozemském Haagu, který soudí jedince odpovědné za genocidu, zločiny proti lidskosti a válečné zločiny. Organizace spojených národů rovněž ustanovila zvláštního poradce generálního tajemníka OSN pro prevenci genocidy.

Děti
po osvobození
tábora
Bergen-Belsen,
Německo,
duben 1945

¹⁴ Dokumentační centrum holocaustu, Památník obětí a hrdinů holocaustu Jad Vašem (<http://www.yadvashem.org>).

¹⁵ Marie Rút Křížková, Kurt Jiří Kotouč, Zdeněk Ornest (vyd.), *Je mojí vlastí hradba ghett?* Básně, próza a kresby terezínských dětí, Aventinum, Praha 1995, str. 70–75.

© Foto: OSN/Yutaka Nagata

Budova OSN v New Yorku

© Foto: OSN

Zasedací sál Rady bezpečnosti OSN

OSN má čtyři hlavní cíle:

- přispívat k udržování míru
- rozvíjet přátelské vztahy mezi národy
- přispívat k dosažení sociálního a ekonomického rozvoje a ochraně lidských práv
- sloužit jako fórum, v jehož rámci mohou národy spolupracovat na dosažení těchto cílů

Zásadu lidských práv pro všechny chrání Charta Organizace spojených národů i Všeobecná deklarace lidských práv (přijata 10. prosince 1948). To dokládá, jak hluboce byla Organizace spojených národů poznamenána zkušeností druhé světové války a holocaustu. A přestože děti mají stejná lidská práva jako dospělí, rozhodly členské státy OSN, že by děti měly získat v rámci mezinárodního práva zvláštní ochranu. Dne 20. listopadu 1989 přijaly Úmluvu o právech dítěte. Tato úmluva definuje individuální práva všech osob mladších 18 let nutná k rozvíjení jejich plného potenciálu a k ochraně před hladem a nedostatkem, zanedbáváním a špatným zacházením. Tuto úmluvu ratifikovalo více států než jakoukoli jinou úmluvu o lidských právech v historii.

OTÁZKY

1. Proč založili světoví představitelé Organizaci spojených národů?
2. Co je genocida? Co dalšího může Organizace spojených národů udělat, aby pomohla genocidě zabránit nebo ji zastavit?
3. Jaká základní práva by měly mít všechny děti?

ÚKOLY

1. Navštivte internetové stránky OSN (<http://www.osn.cz> nebo <http://www.un.org>). Jaké jsou hlavní úkoly každého ze šesti základních orgánů OSN?
2. Prostudujte si shrnutí článků Všeobecné deklarace lidských práv, které je uvedeno v příloze. Uveďte příklady práv, která byla v době holocaustu Petrovi a Židům upírána.
3. Zjistěte informace k termínu genocida. Napište krátké pojednání o Raphaelu Lemkinovi a definici genocidy podle úmluvy OSN.

DŮLEŽITÁ DATA

2. května 1945
předání Terezína
Červenému kříži

8. května 1945
osvobození
Terezína
Rudou armádou

13. května 1945
Eva a Ota Ginzovi
se vrací domů

24. října 1945
vznik OSN

DĚTI A HOLOCAUST

S nástupem nacismu se židovské děti staly obětí antisemitských zákonů. Nejprve se tak stalo v Německu a postupem doby ve všech zemích, které nacisté dobyli nebo s nimiž uzavřeli spojení. Židovské děti byly odděleny od svých nežidovských kamarádů a vyloučeny ze státních škol. Viděly, jak jejich rodiče ztrácejí právo podporovat vlastní rodinu, a často byly svědkem toho, jak se celá rodina propadá do propasti beznaděje.¹⁶

Situace se postupně zhoršovala a rodiče hledali pro své děti bezpečná útočiště. V letech 1938 až 1940 se díky řadě záchranných akcí známých jako Kindertransporty, tedy dětské transporty, podařilo přibližně deseti tisícům židovských dětí uniknout z Německa, Rakouska, Československa a Polska do Velké Británie. Britská vláda souhlasila s tím, že uprchlé děti bez doprovodu mohou na základě dočasněho cestovního víza přicestovat do země, pokud se některá soukromá osoba nebo organizace zaváže, že uhradí náklady na zaopatření dítěte a následnou emigraci.¹⁷

Po propuknutí druhé světové války a zpřísnění antisemitských zákonů se utrpení židovských dětí umocnilo. Mnohé byly zavlčeny do ghet a odříznuty od světa. V gettech byly na denním pořádku hlad a nemoci a zemřelo zde mnoho dětí. Bojovaly o vlastní přežití a záchranu svých rodin; některé z nich pašovaly s nasazením života jídlo do ghet a hrály tak klíčovou roli pro přežití svých rodin. Část z nich byla propašována do bezpečí nebo tajně vychovávána v nežidovských rodinách. Takových případů však bylo poměrně málo.

V důsledku zhroutení tradiční židovské společenské struktury zastávalo důležitou roli hnutí židovské mládeže. V ghettech a někdy i v táborech organizovali mladí podzemní vzdělávací a kulturní akce a připravovali ozbrojený odpor. Jedním z nejznámějších příkladů bylo povstání ve varšavském ghetu. Angažovali se v něm hlavně mladí lidé.

Nacisté pronásledují dětské pašeráky ve varšavském ghetu

Příjezd prvního Kindertransportu z Německa do Velké Británie, 1938

¹⁶ Mezinárodní institut pro výzkum holocaustu, Památník obětí a hrdinů holocaustu Jad Vašem (<http://www.yadvashem.org>).

¹⁷ United States Holocaust Memorial Museum (Americký památník a muzeum holocaustu), Encyklopedie holocaustu, „Kindertransport, 1938–1940“, www.ushmm.org.

Židovská stařenka s dětmi
na cestě do plynové komory
v Osvětimi-Birkenau, Polsko,
květen 1944

© Špirka fotoarchiv Jad Vašem

Některé děti si podobně jako Petr vedly během holocaustu deník. Řada z nich si do něj také jako Petr zaznamenávala fakta. Pro jiné děti představoval deník možnost, jak vyjádřit emoce a bolest, kterou prožívaly, nebo do něj psaly na protest, aby ukázaly, že se nenechají porazit nacisty. Z dětí, které během holocaustu zahynuly, je zřejmě nejznámější příběh mladé židovské dívky Anny Frankové. Deník, který si psala v době, kdy se schovávala na půdě v Amsterdamu, byl zveřejněn a našel si řadu čtenářů po celém světě.

Když začaly deportace do vyhlazovacích táborů, byla drtivá většina dětí poslána na smrt. V některých případech se dospívajícím, kteří byli schopni práce, podařilo přežít. Mnohé děti však byly na práci příliš malé nebo slabé, a byly tudíž okamžitě poslány na smrt. Do konce druhé světové války byli nacisté spolu se svými kolaboranty odpovědní za smrt šesti milionů Židů, z toho jednoho a půl milionu dětí.

Židovské děti, které zemřely během holocaustu, připomíná unikátní Památník dětí při Jad Vašem (viz fotografie), který je vyhlouben v podzemní jeskyni. V tmavém a ponurém prostoru se donekonečna odráží světlo tradičních židovských svíček, zapalovaných na památku mrtvých. Vytvářejí dojem milionů hvězd zářících na nočním nebi. V pozadí zaznávají jména zavražděných dětí, jejich věk a země původu.¹⁸

OTÁZKY

1. Co se stalo s židovskými dětmi během holocaustu?
2. Co byly „Kindertransporty“?
3. Jak se některým dětem v ghettech podařilo přežít?

ÚKOLY

1. Anne Franková si psala deník v době holocaustu, kdy se spolu se svou rodinou ukrývala na půdě v Amsterdamu. Najděte další příklady deníků, které si psaly děti během holocaustu. Jaké důvody je k tomu podle vás vedly?
2. Najděte příběh dítěte, které bylo v Kindertransportu. Vyprávějte o něm spolužákům.
3. Vyhledejte informace o povstání ve varšavském ghettu. Jakou roli v něm hrála mládež?

Vstup do Památníku dětí Jad Vašem,
Jeruzalém, Izrael

© Špirka fotoarchiv Jad Vašem

¹⁸ Památník obětí a hrdinů holocaustu Jad Vašem (<http://www.yadvashem.org>).

PŘIPOMÍNKA HOLOCAUSTU

Izraelský astronaut Ilan Ramon, který byl členem posádky amerického raketoplánu Columbia, si chtěl v roce 2003 vzít s sebou do vesmíru něco, co by připomínalo holocaust. Od památníku Jad Vašem dostal kopii kresby Měsíční krajina od Petra Ginze, která ukazuje Zemi při pohledu z Měsíce. Ilan Ramon věřil, že tím uskuteční Petrův sen o cestě do vesmíru. Po tragické explozi raketoplánu 1. února 2003 se Petrova kresba proslavila. Medializace vedla k objevu Petrova deníku v jednom pražském domě, který kdysi patřil blízkému příteli rodiny Ginzových. Poštovní známka, kterou zde vidíte na obrázku, byla vydána v České republice po explozi raketoplánu na památku Ilana Ramona a dalších členů posádky i k uctění Petra Ginze. Na Petrovu počest byl také pojmenován asteroid 50413 Petrginz.

Petrův příběh od té doby zaujal mnoho lidí a ukazuje nám, jak je důležité připomínat si osudy Židů a dalších menšin, které se staly obětí nacistické perzekuce. Valné shromáždění OSN si na zvláštním zasedání 24. ledna 2005 připomnělo 60. výročí osvobození nacistických vyhlazovacích táborů. Dne 1. listopadu 2005 pak Valné shromáždění přijalo historickou rezoluci nazvanou Připomínka holocaustu (60/7), která stanoví, že 27. leden bude každoročně připomínán jako Mezinárodní den památky obětí holocaustu, a dále vyzývá k zavedení osvětového a vzdělávacího programu *Holocaust and the United Nations* (Holocaust a OSN), který má varovat před nebezpečím nenávisti, fanatismu, předsudků a rasismu a pomáhat zabránit dalším genocidám. Osvětový a vzdělávací program Holocaust a OSN má podtitul *Remembrance and Beyond* (Připomínka a budoucnost), který vyzdvihuje jeho dva základní prvky: uctívat památku obětí a zabránit aktům genocidy v budoucnu. Účelem programu je prostřednictvím vzdělávacích materiálů, filmů, seminářů a kampaní v sociálních sítích informovat nové generace o historii holocaustu a připomínat jim všeobecné ponaučení, které z ní plyne. Druhou rezoluci (61/255) odsuzující popírání holocaustu přijalo Valné shromáždění OSN dne 26. ledna 2007. V roce 2008 vytvořila Organizace spojených národů poštovní známku upomínající holocaust, která byla vydána v sídlech OSN v New Yorku, Ženevě a Vídni (viz obr. vpravo).

Osvětový a vzdělávací program o holocaustu od samého počátku spolupracuje s pamětníky holocaustu, aby jejich příběhy nezůstaly zapomenuty a sloužily jako varování před důsledky antisemitismu a dalších forem diskriminace. Celosvětové síti informačních center OSN poskytuje podporu při organizování vzpomínkových aktů a dalších akcí pro mládež u příležitosti Mezinárodního dne památky obětí holocaustu (27. ledna). Osvětový a vzdělávací program se v rámci všech činností zaměřuje na základní příčiny genocidy, na ponaučení, která bychom si měli z holocaustu vzít, a na podporu lidských práv a demokratických hodnot v současnosti.

OTÁZKY

1. Proč se Petrův příběh proslavil?
2. Co je cílem rezoluce OSN, která nese název Připomínka holocaustu?
3. Jak mohou studenti přispět k podpoře lidských práv?

ÚKOLY

1. Zorganizujte kolem 27. ledna slavnostní akt se svíčkami na uctění památky šesti milionů Židů a příslušníků dalších menšin, které se staly obětí nacistů za druhé světové války. Vyberte články ze Všeobecné deklarace lidských práv (viz str. 29), které se budou během této vzpomínkové akce číst.
2. Vytvořte plakát k Mezinárodnímu dni památky obětí holocaustu. Zvolte vhodné téma, které bude dle vašeho názoru nejlépe vyjadřovat, co by si Petr přál, abyste si zapamatovali.
3. Informujte o svých akcích na uctění památky holocaustu buď na facebookové stránce *The Last Flight of Petr Ginz*, nebo o nich napište e-mail na adresu holocaustremembrance@un.org.

Aršík se známkou zachycující kresbu Měsíční krajina od Petra Ginze (1928–1944), vytiskla Poštovní tiskárna cenin Praha, a. s., vydalo Ministerstvo informatiky České republiky 20. ledna 2005

Poštovní známka OSN upomínající holocaust

Marie Mirlande Noelová, studentka College of St. Elizabeth v New Jersey, hovořila na slavnostním aktu OSN k uctění památky obětí holocaustu v roce 2007 o svých zážitcích z návštěvy bývalých táborů v Polsku

SLOVNÍK POJMŮ

„Árijci“ – nežidé, které nacisti považovali za příslušníky „nadřazené“ bílé evropské rasy.

Deportace – proces, při němž byli Židé a další oběti nacistů posíláni z domovů do ghetť a koncentračních a vyhlazovacích táborů.

Diskriminace – jakékoli rozlišování, vylučování, omezování či upřednostňování na základě rasy, barvy pleti, národnostního či etnického původu, náboženství nebo pohlaví.

Genocida – činy spáchané v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou národnostní, etnickou, rasovou či náboženskou skupinu.

Ghetto – část města, kde byli Židé nuceni žít odděleně od ostatního obyvatelstva.

Holocaust – systematické a státem organizované vyvraždění zhruba šesti milionů Židů německými nacisty a jejich kolaboranty za druhé světové války.

Ka-du – jméno nestvůry, která představuje Hitlera v Petrově alegorii nacismu *Návštěva z pravěku*.

Koncentrační tábor – druh tábora, kde nacisté bez soudního procesu věznili a často vraždili politické protivníky a příslušníky menšin, které považovali za méněcenné, např. Židy, Romy a Sinty, homosexuály a zdravotně postižené.

„Konečné řešení“ – plán nacistů vyřešit „židovskou otázku“ vyvražděním všech Židů v Evropě.

Konference ve Wannsee – setkání vysokých nacistických představitelů ve Wannsee na předměstí Berlína, kde bylo koordinováno „konečné řešení“.

Lidice – obec, která se stala z rozkazu nacistů obětí masakru po atentátu na Reinharda Heydricha, vysokého nacistického představitele v Praze.

Lidská práva – práva, která mají všichni lidé bez ohledu na státní příslušnost, místo bydliště, pohlaví, národnostní nebo etnický původ, barvu pleti, náboženství, jazyk či jakýkoli jiný stav.

Mezinárodní výbor Červeného kříže – organizace, jejímž cílem je chránit oběti válek a vnitrostátního násilí a poskytovat jim pomoc. Nacistům se podařilo oklamat delegaci této organizace, když navštívila Terezín s cílem ověřit tamější životní podmínky.

Mišenci (Mischlinge) – osoby s židovskými předky, které byly považovány za částečné Židy.

Norimberské zákony – zákony přijaté 15. září 1935, které tvořily právní základ rasistické protizidovské politiky v Německu a na jiných místech kontrolovaných nacisty.

Odboj – protinacistické akce realizované Židy i nežidovským obyvatelstvem. Příklady odboje za druhé světové války jsou pašování a organizace podzemních kulturních činností.

Organizace spojených národů – celosvětová organizace, která vznikla po druhé světové válce s cílem zajistit celosvětový mír, sociální pokrok a lidská práva pro všechny.

Osvětim – jeden z největších nacistických vyhlazovacích táborů, kam byl poslán Petr z Terezína a kde zemřel v plynové komoře. V tomto táboře nacisté zavraždili přibližně milion Židů.

Pracovní tábor – tábor, kde nacisté nutili vězně pracovat za oříšných podmínek ve prospěch německého válečného úsilí.

Praha – hlavní město České republiky, dříve hlavní město Československa a za druhé světové války hlavní město Protektorátu Čechy a Morava. Zde se narodil Petr a žil tady se svou rodinou do věku 14 let.

Spojenci – síly, které se ve druhé světové válce postavily proti nacistickému Německu. Patřily k nim Spojené státy americké, Velká Británie a Sovětský svaz.

Terezín – ghetto a tranzitní tábor v Československu, kam byl Petr odvezen z Prahy.

Transporty – Židé a příslušníci dalších skupin, na které se nacisté zaměřovali, byli přepravováni v nákladních autech, na lodích nebo dokonce pěšky, avšak nejčastěji ve vlacích. V transportech byli odvázeni do koncentračních, pracovních a vyhlazovacích táborů ve východní Evropě.

Tranzitní tábor – tábor, kde byli Židé a další oběti nacistů drženi předtím, než byli posláni do koncentračních nebo vyhlazovacích táborů.

Úmluva o právech dítěte – úmluva přijatá OSN dne 20. listopadu 1989, která stanoví práva osob mladších 18 let potřebná k tomu, aby tyto osoby mohly rozvíjet svůj plný potenciál a netrpěly hladem a nedostatkem, nebyly zanedbávány ani vystaveny špatnému zacházení.

Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia – úmluva přijatá OSN dne 9. prosince 1948, která definuje genocidu jako zločin podle mezinárodního práva.

Vedem – podzemní časopis, který vydávaly od července 1942 do září 1944 jednou týdně děti z terezínského bloku L417. Časopis ilustrovaly a ručně psaly děti a jeho vydavatelem byl Petr.

Všeobecná deklarace lidských práv – deklarace přijatá OSN dne 10. prosince 1948, která stanovuje práva, na něž mají všichni lidé nárok, a prohlašuje, že dodržování těchto práv je základem svobody, spravedlnosti a míru na světě.

Vyhlazovací tábory – tábory založené nacisty v okupovaném Polsku za účelem masového vraždění. Tyto tábory jsou známé také jako „tábory smrti“.

Žlutá hvězda – odznak se žlutou Davidovou hvězdou, jehož nošení nacisté nařídili všem Židům, aby se odlišili od ostatního obyvatelstva.

Evropa v roce 1933

Územní zisky Německa před válkou, srpen 1939

Hlavní deportace do vyhlazovacích táborů, 1942–1944

Ghetto Terezín, léto 1944

VŠEOBECNÁ DEKLARACE LIDSKÝCH PRÁV: STRUČNÝ PŘEHLED

Tato zkrácená verze 30 článků Všeobecné deklarace lidských práv¹⁹ podává přehled základních práv a svobod, které přirozeně náleží každému člověku. První dva články obsahují nejdůležitější zásady, které tvoří základ všech lidských práv. Články 3 až 21 se týkají občanských a politických práv. Články 22 až 27 definují ekonomická, sociální a kulturní práva. Poslední tři články vymezují rámec solidarity zajišťující uplatnění všech lidských práv.

- Článek 1** Právo na svobodu a rovnost co do důstojnosti a práv
- Článek 2** Zákaz diskriminace
- Článek 3** Právo na život, svobodu a osobní bezpečnost
- Článek 4** Zákaz otroctví a nevolnictví
- Článek 5** Zákaz mučení a ponižujícího zacházení
- Článek 6** Právo na uznání právní osobnosti
- Článek 7** Právo na rovnost před zákonem
- Článek 8** Právo na ochranu prostřednictvím příslušného soudu
- Článek 9** Zákaz svěvolného zatčení nebo vyhoštění
- Článek 10** Právo být spravedlivě a veřejně vyslechnut soudem
- Článek 11** Právo být považován za nevinného, dokud není prokázána vina
- Článek 12** Zákaz zasahování do soukromého života včetně domova, rodiny a korespondence
- Článek 13** Právo volně se pohybovat a svobodně si volit bydliště uvnitř vlastního státu, právo opustit zemi a vrátit se do ní
- Článek 14** Právo na azyl
- Článek 15** Právo na státní příslušnost a právo ji změnit

- Článek 16** Právo na uzavření sňatku a ochrana rodiny
- Článek 17** Právo vlastnit majetek
- Článek 18** Svoboda myšlení a náboženství
- Článek 19** Svoboda přesvědčení a právo na informace
- Článek 20** Svoboda pokojného shromažďování a sdružování
- Článek 21** Právo účastnit se vlády a svobodných voleb a právo vstoupit za rovných podmínek do veřejných služeb
- Článek 22** Právo na sociální zabezpečení
- Článek 23** Právo na práci a spravedlivý plat za práci
- Článek 24** Právo na odpočinek a zotavení
- Článek 25** Právo na odpovídající životní úroveň a blahobyt
- Článek 26** Právo na vzdělání
- Článek 27** Právo svobodně se účastnit kulturního života společnosti
- Článek 28** Právo na sociální řád zajišťující lidská práva
- Článek 29** Odpovědnost vůči společnosti, v níž může jedinec volně a plně rozvíjet svou osobnost
- Článek 30** Zákaz státních a jiných zásahů proti výše uvedeným právům

¹⁹ UN Briefing Paper: Human Rights Today. A United Nations Priority. DPI, United Nations. říjen 1998, str. 59.

[Úplné znění Všeobecné deklarace lidských práv najdete na internetové stránce <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/>]

DOPORUČENÁ LITERATURA

Bernheim, Mark, Father of the Orphans: The Story of Janusz Korczak, Lodestar, New York 1989.

„Between the Worlds: Social Circles in the Theresienstadt Ghetto“, vzdělávací materiál Památníku obětí a hrdinů holocaustu Jad Vašem, <http://www.yadvashem.org>

David, Kati, A Child's War: World War II Through the Eyes of Children, Orion, London 1989.

Flinker, Moshe, Young Moshe's Diary: The Spiritual Torment of a Jewish Boy in Nazi Europe, Ulverscroft Large Print, Anstey – Leicester 1976.

Franková, Anne, Deník, překlad M. Drápal a M. Jacobsenová, Triáda, Praha 2004.

Harris, Mark Jonathan, Oppenheimer, Deborah: Into the Arms of Strangers: Stories of the Kindertransport, Bloomsbury Publishing PLC, London 2000.

„Holocaust Encyclopedia“, United States Holocaust Memorial Museum, www.ushmm.org

Korczak, Janus, Král Matýsek První, překlad R. Vyhliďal, Albatros, Praha 1987.

Křížková, Marie Růt, Kotouč, Kurt Jiří, Ornest, Zdeněk (vyd.), Je mojí vlastní hradba ghett? Básně, próza a kresby terezínských dětí, Aventinum, Praha 1995.

Kuchler-Silberman, Lena, My Hundred Children, Laurel Leaf, New York 1987.

Levine, Karen, Hanin kuffík, překlad D. Makovičová, Židovské museum a Portál, Praha 2003.

„No Child's Play“, online výstava, Památník obětí a hrdinů holocaustu Jad Vašem, <http://www.yadvashem.org>

Pressburgerová, Chava, Deník mého bratra: Zápisky Petra Ginze z let 1941–1942, Trigon, Praha 2004.

Reiss, Joanna, The Upstairs Room, Harper Trophy, New York 1990.

„The Secret Annex Online: Discover Anne Frank's Hiding Place“, Anne Frank House, <http://www.annefrank.org>

Terezínská iniciativa: <http://www.terezinstudies.cz>

Památník Terezín: <http://www.pamatnik-terezin.cz>

Internetové stránky časopisu Vedem: <http://www.vedem-terezin.cz>

ZDROJE ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ

Charta Organizace spojených národů: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-genocida.pdf>

Úmluva o právech dítěte: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

Vzdělávací program OSN „United Nations Cyberschoolbus“: <http://cyberschoolbus.un.org/>

Osvětový a vzdělávací program The Holocaust and the United Nations (Holocaust a OSN): <http://www.un.org/holocaustremembrance>

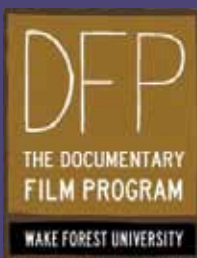
Internetové stránky OSN: <http://www.un.org> (nebo <http://www.osn.cz> česky)

Valné shromáždění OSN vyzvalo v rezoluci 60/7 nazvané Přípomínka holocaustu k vytvoření informačního programu k tématu „Holocaust a Organizace spojených národů“. Rezoluce současně vyzývá k opatřením na aktivní zapojení občanské společnosti do osvěty a připomínání holocaustu. Takový přístup má v budoucnu napomoci zabránit dalším aktům genocidy. V rámci tohoto osvětového a vzdělávacího programu, který byl zahájen v roce 2006 Odborem OSN pro poskytování informací veřejnosti, vznikla mezinárodní síť partnerů z občanské společnosti a široký program zahrnující vydávání on-line a tištěných vzdělávacích materiálů, organizování kampaní na sociálních sítích, studentských videokonferencí, vydávání diskusních příspěvků, DVD, přípravu seminářů a školicích programů, filmových řad, autogramiád. V rámci programu vznikla i stálá výstava v hlavním sídle OSN v New Yorku a každoročně je organizována celosvětová připomínka Mezinárodního dne památky obětí holocaustu 27. ledna.

Osvětový a vzdělávací program o holocaustu navazuje úzkou spoluprací s pamětníky holocaustu, jejichž příběhy jsou varováním před následky antisemitismu a jiných forem diskriminace. Prostřednictvím vzdělávacích akcí a informačních materiálů tento program rovněž pomáhá bojovat proti popírání holocaustu. Osvětový a vzdělávací program se v rámci všech činností zaměřuje na základní příčiny genocidy, na ponaučení, které bychom si měli z holocaustu vzít, a na propagaci lidských práv a demokratických hodnot v současnosti.

Pokud máte zájem o další informace, napište e-mail na adresu: holocaustremembrance@un.org nebo navštívte internetové stránky www.un.org/holocaustremembrance

Program dokumentárního filmu (Documentary Film Program, DFP) na Wake Forest University zapojuje národní i mezinárodní společnosti a organizace do veřejné debaty o významných tématech týkajících se sociální spravedlnosti a lidských a občanských práv. Pracovníci programu dokumentárních filmů vytvářejí filmy profesionální kvality a doprovodné digitální projekty a nabízejí vysokoškolské kurzy a studijní programy v oboru dokumentárního filmu a vizuálního vyprávění příběhů. Pokud máte zájem o další informace, navštívte internetové stránky www.wfu.edu/documentary.

Památník obětí a hrdinů holocaustu Jad Vašem je věnován památce holocaustu a zabývá se výzkumem, dokumentací a vzděláváním v oblasti holocaustu. O dědictví holocaustu informuje prostřednictvím archivů, knihovny, škol, muzeí a udělování pocty Spravedlivý mezi národy. Památník Jad Vašem čerpá ze vzpomínek na minulost a jeho cílem je chránit základní lidské hodnoty a posilovat vědomí židovské identity. Navštívte internetové stránky www.yadvashem.org.

O STUDIJNÍ PŘÍRUČCE

Tato příručka pro žáky druhého stupně základních škol a studenty škol středních byla připravena v rámci osvětového a vzdělávacího programu *The Holocaust and the United Nations* (Holocaust a OSN) ve spolupráci s Mezinárodní školou pro studium holocaustu při Památníku obětí a hrdinů holocaustu Jad Vašem a Programem dokumentárního filmu na Wake Forest University a doprovází film *Poslední let Petra Ginze*. Film vznikl v rámci Programu dokumentárního filmu na Wake Forest University ve spolupráci s Ústavem dokumentárního filmu na Floridské univerzitě. Vypráví příběh mladého židovského chlapce z Prahy Petra Ginze, který rád psal a kreslil.

V roce 1941 si třináctiletý Petr, který žil v nacisty okupované Praze, začal vést deník. Svým faktickým a stručným líčením každodenních událostí – ve škole, doma, odpolední procházky, seznam přečtených knih, návštěvy u kamarádů – a svými expresivními ilustracemi nás Petr vtahuje do světa divů, inspirace, tvůrčí síly a fantazie. Když bylo Petrovi 14 let, byl odloučen od své rodiny v Praze a poslán do ghetta a tranzitního tábora v Terezíně. Během dvou let strávených v Terezíně nadále psal a kreslil, dokud ho nacisté ve věku pouhých 16 let neposlali na smrt do Osvětimi.

Tato studijní příručka se snaží nahlédnout do Petrova života prostřednictvím jeho tvůrčích schopností. Fantazie pro něj znamenala jediný únik před nacisty – díky ní se mohl přenést domů do Prahy, do vesmíru nebo na jiná vzdálená místa za hradbami Terezína, kde byl vězněn. Jeho literární a umělecká díla nám zprostředkovávají zkušenosti židovského chlapce a ukazují, jak se vypořádával se situací, v níž se během druhé světové války ocitl. Díky Petrovu příběhu můžeme alespoň z části porozumět historii a lidské tragédii, kterou představoval holocaust.

Studijní příručka je k dispozici také na internetové stránce
www.un.org/holocaustremembrance, **česky na** www.osn.cz

United Nations

11-50887 (Czech) – leden 2012 – 3 000

Grafickou podobu vytvořilo Oddělení grafického designu OSN
Vyrobeno v České republice

